

AIDAI

„Aidai“ yra dviejų laidų lietuvių kultūrinis ir informacinis leidinys. „Aidų“ žurnalas išeina kas dvi savaitės; „Aidų Dienos Informacija“ — kiekviena diena, išskyrus šventadienius, prieš piet. „Aidus“ leidžia — Spaudos Darbuotojų Kolektyvas. Vyr. Redaktorius — Dr. V. Bieliauskas. Dienos informacijos redaktoriai: Jonas Pauperas ir Balys Vyliuadas. Adresas: München 27, Lamontstr. 21.

München 9. Šeštadienis, 1945. VI. 10. R. I. 15. 152/A

Amerikos Lietuvių Kongreso politinės deklaracijos

XX

VI. Tarptautinis ne ašies karo nusikaltėlių teismas /tesinys/.

1940 m. birželio mėn., kada britai evakuavo Dunkirchena, o vokiečiai jau buvo sumušę Člandiją, Belgiją ir Prancūziją, Sovietų Sąjungos vyriausybė per užsienių reikalų komisara Viačeslavą Molotova įteikė ultimatumus Lietuvai, Latvijos ir Estijos vyriausybėms ir, įvesdama rusų kariuomenės mases bei jūros pajėgas, jėga pagrobė Pabaltijo valstybes, likvidavo teisėtą Lietuvai, Latvijos ir Estijos vyriausybę ir sulaužydama tarptautines sutartis ir šių valstybių vidaus įstatymus, sudarė tų tautų valios neatstovaujančias marionetines vyriausybes.

Po to, tęsdami politinės nepriklausomybės ir teritorinio integralumo likvidacinę politiką ir sulaužydami galiojančias sutartis, susitarimus ir patikėjimus, rusų samokslininkai suorganizavo farsiškus rinkimus. Samokslininkai labai išplėtė esamas komunistų partijų organizacijas ir taip „koordinavo“ valstybės įstaigas, jog Pabaltijo valstybių gyvenime dominavo komunistų doktrina ir praktika. Komunistų partijos, kaip vienintėlės Sovietų doktriną vykdytojos, vadovybė gavo teisę tvarkyti Pabaltijo valstybių struktūrą, politiką ir praktiką ir visas tos rūšies institucijas, diriguoti ir kontroliuoti visų individų veiksmus valstybės viduje ir naikinti visus opozicionierius. Samokslininkai sukūrė ir išplėtė teroro sistemą prieš svetimą režimą opozicionierius ir tariamus įtartinus asmenis. Tokius asmenis jie kišo į kalėjimus be jokios teisminės procedūros, persekiavo, degradavo, atėmė turtą, padarė vergais, kankino ir žudė. Samokslininkai laisvas profesines sąjungas,

konfiskavę jų lėšas ir nuosavybes, persekiodami jų vadus, uždrausdami joms veikti, pakeisdami jas partijai gimininga organizacija. Samokslininkai primetė pažiūras ir praktika, nesuderinamas su krikščionių mokslu, stengėsi sugriauti bažnyčių įtaką žmonėms, uždraudė religijų mokymą mokyklose ir performavo švietimo sistemą, ypač Lietuvos, Latvijos ir Estijos jaunuomenės mokymą ir auklėjimą palaipsniui pagrindė militarizmo pagrindą su tikslu išlaikyti tikrai vienos komunistų partijos diktatūrą. Jie atėmė teisę darbininkams ir visiems gyventojams ekonomiškai ir politiškai organizuotis.

Po to rusiškai samokslininkai Pabaltijo valstybių seimus paverė savo pačių parinktų asmenų tarybomis, suvaržė tautos rinkimų teises okupuotose Pabaltijo valstybėse ir Lenkijos teritorijoje. Samokslininkai metodiškai pagal planą stengėsi okupuotas Pabaltijo valstybių teritorijas politiškai, socialiai ir ekonomiškai asimiliuoti su Sovietų Sąjunga ir sunaikinti buvusią tautinį šių teritorijų charakterį. Vykdydami šiuos planus ir siekimas prievarta deportavo gyventojus, kurie buvo ne rusai, ir atgabeno tūkstančius rusų kolonistų. Pagal šį planą buvo siekiama ekonominio užvaldymo, fizinio paverimo, marionetinių vyriausybių sudarymo, galutinės aneksijos įvykdymo ir karinės prievolės įvedimo sovietų kariuomenėje. 1940 m. lapkričio mėn. Sovietų Sąjungos vidaus reikalų liaudies komisariatas Maskvoje išleido vykdomąjį įsakymą Nr. CC1223 visiems antisovietiš-

niams elementams Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje" surašyti. Vėliau, kai sąrašai buvo sudaryti vienas Sovietų Sąjungos viešojo saugumo liaudies komisaro /NKGB/ pavado-tojas Tere išleido smulkias instrukcijas, liečiančias "antisovietinių elementų iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos" deportavimo būdą.

Šių Maskvos žmoniškumui nusikalstamų įsakymų ir planų pasekoje šimtai tūkstančių nekaltų žmonių buvo areštuoti, kankinti, nužudyti - ypač 1941 m. birželio mėn. - arba deportuoti iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos į Sovietų Sąjungos gilumą. Masės žmonių buvo išžudyta, pavyzdžiui, Praveniškėse ir Telšiuose, Lietuvoje. Žudymai ir kankinimai vykdyti įvairiais būdais, įskaitant sušaudymus, nužudymus durtuvu, mušimus lazdomis, ko-rime, marinime be du, laikyme perpildytose patalpose, sistematinį nedamaitinimą, sistematinį apkrovimą darbu viršum pajėgumo, nepakankama medicininė priežiūra, spardymus, mušimus, brutalumą ir visu rūšių kankinimus, sistematinius įžeidinėjimus žodžiu, uždraudimą susižinoti su artimaisiais ir izoliavimą nuo bet kokių santykių su šeimomis ir labdaros organizacijomis. Tai kuriais atsitikimais aukos buvo JAV-bių piliečiai, kurių pilietybė Sovietų įstaigų buvo sauvališkai paneigta.

Visi šie nusikaltimai aiškiai ieina į apibrėžimą nusikaltimų taikai ir žmoniškumui, deklaruotų Tarptautinio Karo Teismo Chartoje didiesiems Europos ašies valstybių nusikaltėliams teikti ir bausti.

Byrnes ir kas toliau?

/Walter Lippmann, N.J. Herald Tribune/ tęsinys.

Paskutinė ir galutinė priemonė, mano nuomone, yra tokia, kuri yra vos ne karas. Betgi ultimatyvinės priemonės gali būti efektingos tik tada, kai valstybės, be abejo, yra pasiruošusios ir pasiryžusios kariauti. Kitaip tos priemonės nieko nepadeda. Jos nepadėjo prieš Japonus Mandžurijos aferoje, prieš Italiją, Etiopijoje, prieš Rusiją Suomijos pirmajame kare. Jos nieko nepadėjo prieš Peroną Argentinoje ir nieko nepadeda prieš Franko. Galimas daiktas, jos padėtų ka-prieš Rusiją, tačiau pirmiausia reikia užsitikrinti, ar mes nepr-

dedame kai ko, kas nežinia kuo baigsis.

Mano nuomone, artimiausiu laiku mes turime daryti tai, dėl ko mums nereikia klausti rusų sutikimo. Pirmiausia reikia visai kita plotme svarstyti Vokietijos ir Europos problemas. Mums nėra reikalo laukti taikos konferencijos, juo mažiau S. Tautų suvažiavimo, Ruhro srities problemai spresti būsimosios vokiečių federalinės unijos rėmuose. Čia paskutinis žodis priklauso britams, nes jie Ruhro krašta yra užėmę. Mes daug efektingiau galėsime kalbėti apie Austriją ir Dunojaus valstybes, jeigu mes būsim sudarę pagrindą susitarti Vakarų Europoje. Dar daugiau, jei mes turėsime prancūzų-britų susitarimą dėl Ruhro, mes galime įjungti į darbą vokiečius ir planuoti, kaip jie gali gaminti Europai ir sau patiems, užuot dabar ieškoję būdų, kaip su-laikyti vokiečių pramonės gamybą. Toks susitarimas paskatins vokiečius pasidaryti taikinga valstybe ir gal būt, kada nors, jeigu taika ilgiau užsitęs, net demokratine valstybe.

Trumpos žinios

- Londonas. Britų vyriausybės varžmė Neil paraiškė, kad Anglija paremsianti Prancūzijos oro pajėgų sudarymą.

- Londonas. Paskelbtas karinės prievolės planas numato pradžioje 2 metų privalomą tarnybą, vėliau tas laikas bus sutrumpintas iki pusantų metų. Vyrų bus šaukiama po 100.000 ir be to, priimami savanoriai. Moterys galės stoti savanorėmis į aviacijos ir karo laivyno pagalbinę tarnybą.

- Paryžius. Prancūzijos valstybės galva Gouin Londono "Times" laikraščio bendradarbiui pareiškė, kad Prancūzijos - Anglijos defenzvinė sąjunga prisidėsianti prie saugumo sustiprinimo ir atitik-sianti STO nuostatus. Vokietijos suskaldyti jis nenorės, nes valstybių suskaldymas, kaip tai rodo Lenkijos pavyzdys, padidins neramumus. Reibo ir Ruhro sritys reikėtų laikyti okupuotas, kad Vokietija neatsiginkluotų.

- Londonas. JAV ir Britanijos vyriausybės gegužės 20 d. įteikė notas Jugoslavijai dėl kurstomų neramumų Julia-Vencia srityje. Atsakymo iki šiol dar negauta.

- Vašingtonas. Atsakydamas į Molotovo priekaištus, Byrnes pareiškė Vakarų bloko sudarymą prieš Sovietus. Jis pareiškė, kad jau senokai jo pateiktam 25 metų draugiškumo paktui Stalinas buvęs pritares, o Molotovas Paryžiuje jį atmetęs. Molotovas klystęs. Amerika nevaranti imperialistinės politikos. Islandijoje ir kitur įrengtas bazės Amerikai perduosiant Saugumo Tarybai.

- Londonas. Pietų Afrikos ministras pirmininkas gen. Smuts pareiškė: Norint išlaikyti taiką esą būtina susitarti su Sovietais. Jo nuomonė, Vakarinės valstybių grupės ir rytinės esančios beveik nugalimos. Anglija turinti būti tiltas tarp Rytų ir Vakarų.

- Kairas. Kaire susirinko 7 arabų valstybių atstovai. Ši arabų konferencija svarstys Palestinos problemą, Egipto-Britų santykius ir tarpusavio arabų bendradarbiavimo klausimus.

- Vašingtonas. JAV valstybių-Prancūzijos finansinės derybos baigėsi sėkmingai. Prancūzija iš JAV gauna 1370 mil. dolerių paskolą. Eksporto-Importo bankas paskyrė 650 mil. dolerių.

- Sąjungininkų karinių pajėgų vadas Italijoje gen. Morganas applančys Italijos ministrą pirmininką ir įteiks naują paliaubų sutartį.

- Munchenas. Rusų žurnalistai lanko amerikiečių zoną. Šeštadienį ir sekmadienį jie aplankė Muncheną ir susipažino su spauda bei politinių partijų veikla.

- Munchenas. Vyrams nuo 14 iki 60 metų ir moterims nuo 15 iki 50 metų įsakyta iš naujo registruotis darbo įstaigose.

- Londonas. Britų vyriausybė paruošė planus naujam civiliniam susisiekimui. Tam tikslui bus naudojami naujausio tipo lėktuvai.

- Londonas. Britų Aukšt. Rūmų pirmininkas pareiškė, kad būtų geriausia, jei vakarinė Vokietija ūkiškai būtų administruojama nepriklausomai.

- Londonas. Notrukus Bevinas žemuose Rūmuose padarys politinės padėties pranešimą. Jo to įvyks debatų užsienio politikos klausimais.

- Paryžius. Užsieninių reikalų ministrai svarsto Austrijos keliamą pietinio Tirolio klausimą.

- Britų zonoje už plėšikavimą 4 lenkai nuteisti mirti.

- Maskva. Tito garbei Molotovas surengė priėmimą, kuriame dalyvavo Maskvoje viešinti Jugoslavijos delegacija.

Haaga. Olandijos savivaldybių rinkimuose pirmąją katalikų partiją.

- Baden-Badenas. Pagal vokiečių teisę sudarytos prancūzų santuokos su vokiečiais bus pripažįstamos ir Prancūzijoje. Tokias santuokas registruos Prancūzų konsulatai Vokietijoje ir skelbs Prancūzijoje.

- Berlynas. Į rytus nuo Elbos žemės reforma palietė 2.254.436 ha žemės.

- Munchenas. Miestų savivaldybių rinkimus laimėjus krikščionims demokratams, Bavarijos ministras pirmininkas socialdemokratas Hogneris karinei valdžiai įteikė atsistatydinimą, tačiau karinė valdžia jo atsistatydinimo nepriėmė.

- Frankfurtas. Amerikiečių štabas Europoje praneša, kad gegužės 30 d., t.y. žuvusiųjų pagerbimo diena, yra valstybinė šventė.

- Frankfurtas. Gen. Mc Narney praneša, kad amerikiečių kariams draudžiama vesti vokiečių iki nebus pasirašyta taikos sutartis su Vokietija.

- Munchenas. Čia įsteigta viena žydų gimnazija ir pradž. mokykla. Šias mokyklas lanko 250 žydų vaikų.

- Naujorkas. Siamo vyriausybė įteikė Saugumo Tarybai skundą prieš prancūzus.

- Teheranas. Irano vyriausybė atšaukė savo atstovą Hussein Ale kuris Saugumo Taryboje gynė Irano bylą.

Vaikštau po Berlyną
/Laiškas iš buvusios Vokietijos sostinės/

Berlynas šiuo metu nebėra Vokietijos reicho sostinė, kaip nebėra ir paties reicho. Vaikštau po to miesto didingus griuvėsius ir galvoju, kaip nepastovi yra ir pačių galingiausių valstybių bei jų metropolijų būtis. Šiandien pakeltu tonu įsakinėja silpnėms tautoms, paverčia jų valstybėles, o rytų jos pačios sugriūva, palikdamos istorijos knygoje siaubingus puslapius.

Tinu kadaisia garsioja "Wilhelmstrasse". Iš čia Trečiojo Reicho diktatoriai įsakibėjo dvidešimčiai tautų, kaip turi būti sulipdyta "naujoji Europa". Dabar toji grįžė į gatvę degėsiomis, dulkėmis ir lavonais atsiducda. Štai ir namų 73 numeris. Tuv. užsienių reikalų ministro Ribbentropo būstinė. Mėginu rasti langus, už kurių 1939m. kovo mėn. 22 d. Ribbentropas, susitaręs su Hitleriu, šaltai išprievartavo Lietuvos užsienių reikalų ministro Urbšį ir privertė jį pasirašyti "sutarti" Klaipėdos kraštui "gražinti" Vokietijai. Tai "sutartis" buvo pateikta Lietuvos seimui ratifikuoti, tačiau, kaip dalis seimo atstovų skausmingas ašaras šmoste. Kai kas Turonoje reiškė Lietuvai užuojauta, bet nebuvo nė vieno, kas Lietuvai būtų norėjęs ar galėjęs padėti atsiginti nuo to smurto. Pasaulis į prievartaujamą Lietuvą ašaras tada mąžė kaip dėmesio. Nepraėjo daug metų ir tas pats pasaulis už to savo neatidumo sumokėjo ašarų upėmis ir kraujo srovėmis. Dabar žiūriu į tuos Ribbentropo rūmų griuvėsius ir niekaip negaliu suprasti, kad civilizuotas pasaulis leido tiek metų kelioms pasipūtusiems avantiūristams terorizuoti mažas ir didžias tautas ir saugliauti nuo vieno Europos pakraščio iki kito.

Tik keletas žingsnių iki gretimų namų, 74 numerio. Tai kita didelių vokiečių "Auswaeriges Amt" /užs.reik.min./ pastatų komplekto dalis. Štai, pro šiuos vartus leidavo ir išeidavo užsienių spaudos atstovai, čia jie galėdavo išgirsti išdidžiu "Wilhelmstrassės nuomone". Kaip šiandien ašsimenu ironiškai besišypsančius įvairių kraštų žurnalistų veidus, kai užs.reik. ministerijos "garsiakalbiai" pasiuntiniai Dr. Schmidt arba Brauns von Stumm, savaip narpliodami pasaulio įvykių telegramas, visa, kas ne vokiečių pasakyta ar padaryta, judindavo, nors nė vieno neiti indavo. Juk kiekvienas spaudos atstovas per neutralius kraštus arba per radijo tiosiogiai ar netiesiogiai būdavo apie tikrojo padėties geriau informuoti, negu šie oficialieji "garsiakalbiai". Žiūriu pro langus, kur vykdavo užsienių spaudos konferencijos. Vien sienos belike, ir tos pačios rausta dar ir dabar iš gėdos dėl tų melagingų miglų, kurios

buvo pučiamos iš šių rūmų į pasaulį. Atsimenu užsienių reik. ministerijos spykerio piktą žvilgsnį, kai vienas iš mūsų užs. spaudos atstovų paklausė, ko mano Wilhelmstrassė apie Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių nepriklausomybės atstatymą? Atsakymas buvo toks, kad iš jo buvo galima išskaityti: Mes neturime laiko tokiais smulkiais reikaliukais terliotis. Na, ponas von Ribbentrop, gal dabar Miurnberge rasite truputį daugiau laiko apie tai pagalvoti, kad mažas tautas pavergti ir žudyti yra didelis nusikaltimas? Jincna, ne vienas Ribbentropas čia kaltas, ne viena buv. valdžia, o visa vokiečių tauta, nes visoje praeityje toji tauta linko kaimyninių tautų neapkęsti ir jas pavergti. Ar pasiseks kada nors vokiečių tauta atžvilgiu perauklėti? Gal per 100 metų... Tai, tur būt, vienintelė tauta pasaulyje, kuri iš istorijos nieko nesimoko, nepriklausomai nuo to, ar ji karus laimi ar pralaimi.

Antroje gatvės pusėje prasideda milžiniškas buv. Goebels "reicho propagandos ministerijos" rūmų kompleksas. Iš šios gatvės pusės ir iš Wilhelmo aikštės šono iš rūmų belike tik griuvėsių krūvos. Dar paskutiniaisiais mėnesiais prieš karą gale stambų anglių bomba sugriovė namus, kuriuose buvo ir paties Goebels darbo kabinetas. Iš čia jis paikino visa pasaulį ir milijonus tikino, kad juoda yra balta, o balta yra juoda. Patys stambiausi tos kvailinimo ministerijos rūmai buvo gretimose Mau-erstrassėje. Jie dar pusėtinai išlikę. Tik palėpėse kai kurios patalpos, kur kadaisia viešpatavo tos ministerijos specialūs referantai Tabaltijo tautų akims dėmti, liko be stogų ir be langų.

Už kertės Kanonier gatvės 40 nr. Ir čia kadaisia buvo vienas tu propagandos ministerijos skyrių "st", iš kurių buvo mėginama dūmti akis Rytų Europos tautoms. Dabar tose patalpose – grafologijos ir pranašavimų institutas. Už porą markių nusako dabartį ir ateitį. "Ar vėlai tas institutas atsidarė. Goebelsas ir jo bendrai būtų ir milijonus markių sumokėję, jei jiems kas nors būtų tiksliai ateitį nusakęs. Beje, vienas tas "aiškiaregių" rodos jau 1936m. b.d.